

## Informační portál a databáze služeb

### sociální prevence pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osobám, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, a osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností podle § 92 písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

[www.sluzbyprevence.mpsv.cz](http://www.sluzbyprevence.mpsv.cz)

#### Na těchto stránkách naleznete:

- adresáře poskytovatelů služeb
- statistické přehledy
- diskuzní portál
- zákony a dokumenty
- inzerci volných pracovních míst v oblasti sociálních služeb
- on-line česko-anglický a anglicko-český slovník odborných pojmů



# SP SOCIÁLNÍ PRÁCE SOCIÁLNA PRÁCA

ČASOPIS PRO TEORII, PRAXI A VZDĚLÁVÁNÍ V SOCIÁLNÍ PRÁCI  
ČASOPIS PRE TEÓRIU, PRAX A VZDELÁVANIE V SOCIÁLNEJ PRÁCI  
1/2007 Vydává Asociace vzdělavatelů v sociální práci

## Role sociálního pracovníka



SOCIÁLNÍ PRÁCE/SOCIÁLNA PRÁCA 1/2007

Editorial	1	Fakta, vyhlášky	35	Školy se představují	115	Akce, zprávy...	130
O čem se mluví	5	Pohledy na věc	40	Inspirace pro praxi	117		
Anketa	32	Akademické statě	50	Recenze	126		



si Vás dovoluji pozvat na mezinárodní konferenci

## IDENTITA SOCIÁLNÍ PRÁCE A SPECIFIKA SUPERVIZE

Konference se uskuteční v pátek **21. září 2007** v budově **Fakulty sociálních studií MU Brno, na Joštově 10 v Brně, od 9:00 do 17:30**

Odborní garanti: **Prof. Annamaria Campanini, Doc. PhDr. Libor Musil, CSc., PhDr. Mirka Nečasová, Ph.D.**

Konference otevírá prostor setkání předních českých i zahraničních odborníků a sdílení poznatků k aktuálním otázkám identity sociální práce a jejího budoucího vývoje v mezinárodním kontextu. V souvislosti s tím bude diskutována povaha supervize jako nedílné součásti sociální práce s ohledem na specifika této profese i odborné disciplíny zároveň. Cílem konference je hledání odpovědi na otázku: *V čem by se supervize v sociální práci měla lišit a v čem podobat supervizi v jiných pomáhajících profesích?*

### Své příspěvky přednesou:

**Doc. PaedDr. Oldřich Chytil, Ph.D. (ASVSP):** Proměny společnosti a sociální práce  
**Dr. Mona Fransehn, Ph.D. (EASSW):** Význam supervize v sociální práci na příkladu Švédska  
**Dr. Jan Agten (EASSW):** Vzdělávání založené na kompetencích a supervize v rámci Boloňského procesu

### Témata diskuzních workshopů:

1. **Důsledky modernizace pro sociální práci** (vede: Doc. PaedDr. Oldřich Chytil, Ph.D.)
2. **Boloňský proces a supervize** (vede: PhDr. Mirka Nečasová, Ph.D.)
3. **Projekty týkající se supervize** (vede: PhDr. Daniela Vodáčková)
4. **Supervize odborné praxe studentů sociální práce** (vede: Doc. PhDr. O. Matoušek)
5. **Supervize řízení a zavádění supervize do organizace** (vede: PhDr. Bohumila Baštecká, PhDr. Milan Kinkor)
6. **Vztah mezi výzkumem a supervizi v sociální práci** (vede: Doc. PhDr. Libor Musil, CSc.)

Simultánní překlad je zajištěn. **Konferenční poplatek činí 400 Kč, pro studenty 150 Kč.** V ceně je zahrnuto malé občerstvení. Konferenční poplatek společně s přihláškou zašlete prosím do **15. 6. 2007** na adresu: Mgr. Zdeňka Dohnalová, ASVSP, Joštova 10, 602 00 Brno. E-mail: dohnalova@fss.muni.cz, tel.: 549 493 586. Více informací a přihlášku ke stažení naleznete na **www.asvsp.org**

## 1. oznámení o konferenci a výzva k zaslání abstraktů

### Centrum praktických studií

při Katedře sociální politiky a sociální práce Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity s finanční podporou Evropského sociálního fondu a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy si Vás dovoluji pozvat dne **14.9.2007** na konferenci s mezinárodní účastí s názvem:

## Odborná praxe a supervize v sociální práci: hledání příkladu dobré praxe

**Odbornými garanty akce jsou:** prof. PaedDr. Milan Schavel, PhD., Doc. Libor Musil, CSc., PhDr. Pavel Navrátil, PhD.

**Cílem konference je** debatovat nad výzkumy i zkušenostmi těch, kteří se zabývají odbornou praxí a supervizi při výuce sociální práce.

**Místo konání:** Fakulta sociálních studií MU na Joštově 10 v Brně

### **Program konference (dopoledne odborné příspěvky):**

- Doc. Martin Scherpner - **Odborná supervize v sociální práci v Německu**
- PhDr. Pavel Navrátil, PhD., Mgr. Monika Šišlaková - **Význam a možnosti praktického vzdělávání sociálních pracovníků**
- prof. PaedDr. Milan Schavel, PhD. - **Supervízia ako prostriedok zvyšovania profesionálnej kompetencie sociálneho pracovníka**
- Mgr. Jitka Navrátilová - **Modely a typy odborné praxe a supervize v ČR (výsledky výzkumu)**

### **V dopolední části workshopy:**

1. **Odborná praxe studentů sociální práce** (poslání a účel praktického vzdělávání v rámci vyššího odborného vzdělávání)
2. **Odborná supervize** (zkušenosti ze supervizi studentů v rámci vyššího odborného vzdělávání a v rámci organizací sociálních služeb)
3. **Zkušenosti s praxí studentů v organizacích** (otázky minimálních standardů spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a organizacemi sociálních služeb)
4. **Kvalifikace a další předpoklady pro výkon role instruktorů praxí** (supervisorů praxí)

### **Kontaktní osoba pro zaslání přihlášek a poskytování dalších informací je:**

Bc. Martina Illeová, Centrum praktických studií, Joštova 10, telefon: 549 494 170, mobil: 774 826 210, email: cpskonf@fss.muni.cz, webové stránky konference jsou přístupné z adresy: [www.socialnipracovnik.cz](http://www.socialnipracovnik.cz)

**Vítány jsou příspěvky** teoretického a výzkumného charakteru, příklady realizací projektů v oblasti odborné praxe a supervize. **Výstupem konference bude recenzovaný sborník**, publikující prezentované příspěvky. Konference je přístupná **bez poplatku**, je nutné se předem přihlásit.

**Svoji přihlášku s abstraktem prezentace (šablony ke stažení na webu) zasílejte prosím do 31.5.2007 na adresu: cpskonf@fss.muni.cz**



<b>Editorial</b> .....	1
Dopis ředitele odboru sociálních služeb MPSV Mgr. Žárského sociálním pracovníkům .....	3
<b>O čem se mluví</b>	
Kdo je sociální pracovník a proč by měl být vzdělaný.....	5
Kvalifikovaný sociální pracovník je schopen s klientem samostatně pracovat .....	7
Široká veřejnost stále vníma sociálních pracovníků jako úředníků.....	12
Úkolem sociálních pracovníků je pomáhat, nikoliv činit zázraky.....	17
Sociální pracovník má povinnost udělat vše potřebné pro zlepšení situace klienta.....	21
Kvalita sociálních služeb nesouvisí jen se standardy kvality .....	31
<b>Anketa</b>	
Otazníky činnosti sociálních pracovníků .....	32
<b>Fakta, vyhlášky</b>	
Výňatek ze zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách – část druhá: Příspěvek na péči .....	35
<b>Pohledy na věc</b>	
J. Wernerová: MPSV – Význam sociálního šetření pro posudkovou službu úřadu práce při posuzování stupně závislosti .....	40
E. Majzlíková: Praktik – U některých úkonů by mělo dojít k jejich přehodnocení.....	43
L. Musil: Vzdělavatel – Záleží na sociálních pracovnících, zda žadatelům nabídnou služby napomáhající ke zlepšení života.....	45
<b>Akademické statě</b>	
R. Janebová, L. Musil: Mýty o roli sociálních pracovníků a pracovníků .....	50
W. Lorenz: Teorie a metody sociální práce v Evropě – profesní profil sociálních pracovníků.....	62
P. Navrátil: Posouzení životní situace: úvod do problematiky.....	72
A. Gojová, H. Sobková: Využití úkolově orientovaného přístupu v současných podmínkách české sociální práce .....	87
J. Jankovský: Možnosti a podmínky mezioborové spolupráce v rámci multidisciplinárního týmu .....	97
J. Navrátilová: Role sociálních služeb v rodinné politice .....	106
<b>Školy se představují</b>	
TF JU: Absolvent přinese na pracoviště duchovní rozměr práce s uživatelem sociálních služeb .....	115
<b>Inspirace pro praxi</b>	
Posouzení životní situace klienta – jak na to!.....	117
Mohou sociálně-psychologické služby přispět ke zdraví či nemoci dětí a dospívajících?... ..	122
<b>Recenze</b> .....	126
<b>Akce, zprávy a oznámení</b> .....	130

## Medailón Oldřicha Matouška

Dne 31. ledna 2007 se dožívá 60 let doc. PhDr. **Oldřich Matoušek**, CSc., vedoucí katedry sociální práce Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Napsal řadu hodnotných publikací, jimiž obohatil metodologii sociální práce a ovlivnil výuku sociální práce. Knihy *Základy sociální práce* (Portál, 2001), *Metody a řízení sociální práce* (Portál, 2003) a *Sociální práce v praxi* (Portál, 2005), které vznikly pod jeho vedením, se staly základní literaturou pro stovky univerzitních (a nejen univerzitních) studentů sociální práce v celé republice. Jeho *Slovník sociální práce* (Portál, 2003) výrazně ovlivnil práci stovek pracovníků státní správy a neziskových organizací.

Jako teoretik zpracovával především témata rodiny, mládeže a řízení sociálních služeb a ústavů. Známá a často citovaná je zejména jeho práce *Rodina jako instituce a vztahová síť*, kterou se habilitoval v roce 1996 a která se dočkala již třetího rozšířeného a přepracovaného vydání (Sociologické nakladatelství, 2003). Známé jsou i jeho práce z oblasti řízení sociálních služeb, například kniha *Ústavní péče* (druhé rozšířené a přepracované vydání Sociologické nakladatelství, 1999), v níž zpracoval své zkušenosti z manželské poradny.

Svůj výzkumný zájem zprvu soustředil na mládež. Z této doby pochází jeho prvotina *Kritické situace lásky* (Avicenum, 1987) i *Dospívání chlapců v Čechách a na Moravě* (Portál, 1997). Zabýval se i výzkumem efektivity režimové léčby psychiatrických pacientů, metodikou návštěvy v rodinách, psychoterapií skupin, manželství a rodin. Některé výsledky publikoval v časopiseckých pracích a vyšly i knižně, například *Potřebujete psychoterapii?* (druhé vydání Portál, 1999).



Je výrazným organizátorem vzdělávací sociální práce v České republice. Spolu s PhDr. Jiřinou Šiklovou a s prof. JUDr. Igiorem Tomešem, CSc., zakládal na filosofické fakultě nejprve oddělení a posléze katedru sociální práce. Ovlivňoval rozvoj vzdělávání v sociální práci i na jiných vysokých školách. Je členem oborových rad na univerzitách v Praze, v Brně a v Ostravě a od roku 2002 členem Pracovní skupiny pro společenské vědy Akreditační komise MŠMT.

Svou pedagogickou, literární a výzkumnou činnost doplňuje i praktickou činností. Roku 1992 založil s Andreou Kroftovou a Bedříškou Kopoldovou neziskovou organizaci – Sdružení pro pomoc rizikové mládeži LATA, v němž dosud působí jako supervizor. Získané zkušenosti nacházíme v knize *Práce s rizikovou mládeží: projekt LATA a další alternativy věznění mládeže* (Portál, 1996), kterou editoval. Spolu s Andreou Kroftovou publikuje v knize *Mládež a delikvence* (druhé vydání Portál, 2003).

Jeho výzkumnou, pedagogickou a organizační činnost oceňují spolupracovníci i čtenáři.

(red)

## Vážení čtenáři a milé čtenářky,

zákon o sociálních službách vnesl do sociální práce nová pravidla. MPSV reflektuje probíhající diskusi na úrovni odborné veřejnosti na témata změn v profesi sociální práce, a proto se rozhodlo podpořit letošní první číslo časopisu Sociální práce/Sociálna práca, na jehož stránkách tato diskuse také pokračuje. Hlavním tématem ovšem není pouze role sociálního pracovníka, ale také jedna z metod jeho práce – tzv. sociální šetření. Sociální šetření je od 1. ledna letošního roku jednou z etap procesu rozhodování o nové sociální dávce – příspěvku na péči. Z odborných diskusí vyplynulo, že ač se nejedná o novinku, v nové situaci činí sociálním pracovnícům a pracovníkům problémy a přináší mnohé odborné otázky. Na ty má, alespoň částečně, toto tematické číslo odpovědět.

Užitečné srovnání nabízejí tři příspěvky zamýšlející se z různých stran nad otázkou: Kdo je sociální pracovník? Představu MPSV prezentuje Petr Hanuš, postavením sociálního pracovníka v České republice a na Slovensku se zabývají Libor Musil a Jozef Kredátus.

Doc. Musil upozorňuje manažery organizací, že dělají chybu, pokud sociálnímu pracovníkovi nesvěří vlastní případy. „*Kvalifikovaný sociální pracovník je schopný s klientem samostatně pracovat a poskytnout mu službu, kterou mu nikdo z dalších pomáhajících pracovníků poskytnout nemůže,*“ vysvětluje učitel sociální práce.

V postojích a názorech doc. Kredátuse se projevuje hluboká erudice podpořená dlouholetými profesními a životními zkušenostmi. Řadě sociálních pracovníků určitě mluví z duše, když popisuje situaci v oblasti sociálních služeb: „*U všech pomáhajících profesí dopředu víme, kdo je lékař, psycholog, zdravotná sestra a čo od nich môžeme očakávať. Nenapadne nás, že by sme prišli na odber krvi a tam našli agronómku. Prídeme ale do istého úradu, ktorý pomáha človeku, a ona tam, žiaľ, je,*“ konstatuje nestor slovenské sociální práce.

V obsáhlém interview sděluje své názory a praktické zkušenosti Monika Střelková,

vedoucí terénní sociální práce Armády spásy v Ostravě. K tomu, aby sociální pracovníci mohli dělat lépe svoji práci, je podle Střelkové potřeba usilovat i o zkvalitnění fungování samotných organizací, zvláště pak managementu.

V dalším příspěvku odpovídá devět odborníků na otázku: Co by měli sociální pracovníci dělat jinak než dosud, aby se zlepšily životní podmínky bezdomovců, uprchlíků, Romů, dlužníků, závislých na návykových látkách, seniorů, hospitalizovaných, osob se zdravotním postižením či mentálně postižených?

Za přečtení rozhodně stojí instruktážní text Pavla Navrátila a Libora Musila, jak posuzovat životní situaci klienta v rubrice Inspirace pro praxi.

Část zákona o sociálních službách jsme zveřejnili v čísle 3/2007. Tentokrát publikujeme jiné pasáže z tohoto zákona, především druhou část, Příspěvek na péči.

V rubrice Pohledy na věc nabízíme komentáře k zákonu o sociálních službách. Lékařka Julie Wernerová vysvětluje, jaký má význam sociální šetření pro posudkovou službu úřadu práce při posuzování stupně závislosti. Lékařka považuje spolupráci sociálního pracovníka a posudkové služby úřadu za nezbytnou. „*Pro obě skupiny pracovníků je posuzování schopnosti zvládat jednotlivé úkony péče o vlastní osobu a soběstačnosti pro účely příspěvku na péči novou záležitostí. Bude jistě trvat určitou dobu, než se přístup obou složek k hodnocení zákonem daných úkonů co nejvíce přiblíží.*“ V zákoně o sociálních službách se používá sociální šetření jako nástroj používaný v rámci procesu přiznávání dávky příspěvek na péči. Oslovili jsme proto sociální pracovníky v Tišnově, jedné z obcí s rozšířenou působností, kde se sociální šetření provádí. Eva Majzliková líčí, jak konkrétně realizují sociální šetření, a také upozorňuje na nedostatky v prováděcí vyhlášce k sociálnímu šetření.

Z hlediska vzdělavatelů budoucích sociálních pracovníků se vyjadřuje k pasážím zákona zveřejněným v rubrice Fakta, vyhlášky Libor Musil.

V akademické části upozorňujeme v první řadě na stať profesora Waltera Lorenze, vyučujícího sociální práce na Svobodné univerzitě v italském Bolzanu. Jeho badatelské zájmy se zaměřují na srovnávání praxe a teorie sociální práce v Evropě. Mimo jiné je spoluredaktorem internetového časopisu Sociální práce a společnost ([www.socwork.net](http://www.socwork.net)). Radka Janebová a Libor Musil předkládají text zabývající se vybranými mýty, spojenými s rolí sociálních pracovníků a pracovníc. Úvod do problematiky posouzení životní situace prezentuje Pavel Navrátil. „*Posouzení životní situace dítěte, jeho rodiny a případně dalších potenciálních uživatelů sociálních služeb je pravděpodobně jednou z nejnáročnějších činností v sociální práci,*“ tvrdí. Alice Gojová a Hana Sobková hledají a identifikují paralely mezi standardy kvality sociálních služeb, zákonem o sociálních službách a úkolově orientovaným přístupem. Jiří Jankovský se zamýšlí nad reálnými možnostmi a podmínkami mezioborové spolupráce v rámci multidisciplinárního týmu. Jitka Navrátilová ve svém příspěvku poukazuje na základní tendence a rysy, které charakterizovaly rodinné chování v minulosti i současnosti. Rovněž sleduje, jakou roli v rodinné politice státu sehrávají sociální služby zaměřené na tuto cílovou skupinu.

Od příštího čísla bude v časopise pravidelně vycházet nová rubrika nazvaná Kvalita v sociálních službách, která se bude zabývat, jak už název napovídá, především praktickými otázkami naplňování standardů kvality v sociálních službách. Už v tomto čísle najdete krátký rozhovor s garantem rubriky Martinem Bednářem, který v současné době působí jako inspektor kvality v sociálních službách, a proto vám může zprostředkovat mnoho prakticky využitelných poznatků.

Věnujte prosím pozornost inovovaným Pokynům autorům. Změny a upřesnění se týkají nejen akademických statí, ale i příspěvků do tzv. publicistické části časopisu.

Touto cestou bychom chtěli vyzvat vás, čtenáře, ke spolupráci. S většími či menšími obtížemi získáváme fotografie. Byli bychom vám vděční, když pošlete na naši e-mailovou adresu snímky, které představují sociální práci v rozličných perspektívách. Máme zájem o fotografie, které ukazují sociální pracovníky a (či) klienty, tedy ilustrující sociální práci.

Nachystali jsme pro vás – naše čtenáře – malou pozornost, na našich webových stránkách si nyní můžete výjimečně zdarma stáhnout ve formátu PDF kompletní čísla 2/05 Sociální práce s rodinou a dětmi, 3/05 Rovnost příležitostí, 4/05 Probační a mediace, 1/06 Sociálně-právní ochrana dětí a 2/06 Domácí násilí.

S potěšením také pozorujeme nárůst počtu odběratelů ze Slovenské republiky. Výrazný podíl na tom mají zástupci slovenské Asociace vzdělávatelů v sociální práci, především Milan Schavel, Anna Tokárová a jejich spolupracovníci, za což bychom jim rádi touto cestou vyslovili velké poděkování. Také proto se v ročníku 2007 budeme snažit přinášet více příspěvků ve slovenštině, v kterých chceme zprostředkovat specifické rysy teorie i praxe sociální práce na Slovensku.

Vážení čtenáři, jsme vděční za vaši přízeň, projevující se zvýšeným počtem objednávek.

Věříme, že časopis bude ve stále větší míře reflektovat radosti a strasti sociální práce v České republice a na Slovensku, a tím přispívat ke zkvalitnění oboru a zvýšení statusu sociální práce ve společnosti.

**Pavel Bajer**, šéfredaktor  
**Petr Hanuš**, garant čísla

## Dopis ředitele odboru sociálních služeb MPSV Martina Žárského sociálním pracovníkům

Vážené kolegyně a kolegové,

byl jsem požádán redaktory časopisu Sociální práce/Sociálna práca, abych přispěl do tohoto speciálního čísla krátkým textem, ve kterém bych měl zhodnotit význam a perspektivy oboru sociální práce z pohledu úředníka ministerstva.

Musím přiznat, že to bylo pro mne poměrně obtížné zadání, protože jsem si představil Vás – čtenáře, tj. sociální pracovníky, kteří se každodenně potýkáte se všemi strastmi a radostmi této profese, a současně jsem si představil sebe, který sice vlastním diplom o tom, že jsem sociální pracovník, ale pravou sociální práci již mnoho let nevykonávám. Je však pravda, že určitým velmi volným výkladem by se dala i práce úředníka ministerstva považovat za sociální práci, ale to je téma na jiný článek. Přesto doufám, že ve mně ještě něco ze sociálního pracovníka zbylo a že se na mne nebudete hněvat za tu opovázlivost, abych Vám o Vás něco napsal.

Vídávám v televizi pořady, ve kterých se zástupci různých profesí zamýšlejí nad svým posláním a odpovědností. Zajímavé je, že jsem ještě nezaznamenal sociálního pracovníka jako hrdinu seriálu nebo jiného obdobného formátu pořadu. Je to sice jen příklad vytržený z mediální reality, ovšem podle mého názoru leccos o současném společenském kreditu sociální práce vypovídá.

Myslím, že právě společenský kredit sociální práce a dalších souvisejících pomáhajících profesí je v současné době největší vnitřní i vnější bariérou rozvoje této profese. Nedá se totiž hovořit o společenském kreditu v situaci, kdy se vlastně o místě sociální práce v životě společnosti téměř nehovoří. Nechci se dotknout žádné jiné profese, ale domnívám se, že si sociální pracovník zaslouží stejné uznání jako učitel, strojvedoucí nebo zdravotník. Ale jak to udělat a kdo by měl být tím hlavním hýbatelem?

**Kde najít spojení a donátory**

Na výše položenou otázku existují dvě odpovědi. Jedna jednoduchá a druhá složitá, a tak je tomu vždy.

Jednoduchá odpověď zní: Budeme usilovat o posilování odbornosti sociální práce a jejího společenského kreditu a naše úsilí vyhodnotíme za pět let.

Složitá odpověď „nezní“! Jedná se totiž o velký společenský úkol, a to si dovolím napsat bez jakéhokoliv patosu. V rámci takového úkolu potřebuje sociální práce velmi silné spojení a stejně silné donátory. Sociální práce disponuje opravdu silnou odbornou argumentací o své účelnosti a profesionalitě. S tvrzením, že sociální práce je alfou a omegou téměř všech systémů sociální ochrany, se setkáváme ve vládních dokumentech, v akademických textech či ve výsledcích řady výzkumných studií. To je nepochybně správné, ale pořád chybí možnost vykročit razantně z těchto dokumentů do praxe.

V prvé řadě potřebujeme nalézt silné spojení k prosazení myšlenky vzniku profesního zákona. Kdo jsou tito spojenci? Jsou to politické špičky na všech úrovních veřejné správy a jsou to lidé, kteří mají pozitivní zkušenost se sociální prací, jak na straně klientů, tak i na straně organizací, ať již jde o poskytovatele sociálních služeb, organizace veřejné správy nebo například zaměstnavatele lidí, kterým se díky sociální práci podařilo udržet se na trhu práce.

V okamžiku, kdy bude zadáno vypracovat profesní normu, jistě nastane velká diskuse o rozsahu a obsahu zákona, což s sebou přinese také diskusi o tom, kolik to bude stát. Tím se dostávám k tomu, proč potřebujeme silné donátory. Každý, kdo vydává prostředky, se musí ptát, jakou hodnotu za ně získá. Sociální práce sice nemůže prokazovat okamžité zisky, ale z dlouhodobého hlediska je to podle mého názoru velmi efektivní systém. Moderní společnost klade stále vyšší nároky

na výkonnost lidí a současně oslabuje možnosti rodinné či občanské svépomoci, což ve svém důsledku znamená přímou objednávku k zajištění vysoce profesionální podpůrné činnosti. Přeložíme-li předchozí větu do češtiny a našich reálií, pak hovoříme o metodách sociální práce, které dokáží vyvažovat silné společensko-ekonomické tlaky tak, aby se lidé nedostávali do neřešitelných životních situací, které často způsobují úplnou závislost člověka na více či méně „vlídných“ sociálních systémech. V horším případě může člověk úplně vypadnout ze života společnosti nebo směřuje k asociálním formám chování. Ekonomickou zátěž fenoménu sociálního vyloučení ještě nikdo exaktně nevypočítal, ale lze se domnívat, že svými ekonomickými dopady mnohonásobně přesahuje investice do rozvoje sociální práce. Síla donátorů tedy není pouze v penězích, ale především v tom, že mají dostatek argumentů a silně přesvědčení o správnosti svého konání.

### **Chopit se příležitosti**

Ovšem profesní norma není jedinou výzvou pro blízkou budoucnost. Další zcela mimořádnou příležitostí pro rozvoj sociální práce je možnost čerpání evropských strukturálních fondů. Ministerstvo práce a sociálních věcí připravuje ucelený komplex možností podpory v této oblasti. Hlavní oblastí podpory bude podpora celoživotního vzdělávání sociálních pracovníků ve všech oblastech jejich působení a samozřejmě také ve všech

oblastech vzdělávacích témat či forem vzdělávání.

Možnosti čerpání strukturálních fondů jsou nastaveny tak, aby byly motivační i pro zaměstnavatele sociálních pracovníků. Jedná se především o možnost refundace času stráveného vzděláváním, což ve svém důsledku také vytváří prostor pro přímé personální posilování pracovišť, kde sociální pracovníci působí.

Systémy sociální ochrany a zejména pak oblasti, kde je nezastupitelná profesionální intervence jako základní metoda práce, tj. například sociální služby, pomoc ve hmotné nouzi, sociálně-právní ochrana, jsou i z hlediska vytváření pracovních míst jednoznačně nastaveny tak, že dokáží nabízet širokou škálu pracovního uplatnění. V mnoha jiných pracovních oborech dochází k překotnému vývoji technologií, které dokáží lidskou práci nahradit, ovšem v sociální oblasti je náhrada profesionální lidské práce nějakou technologií zcela nepředstavitelná.

Závěrem je možné s entuziasmem konstatovat, že sociální práci nemůže čekat nic jiného, než nebývalý rozvoj a světlé zítřky, ale...

V prvé řadě je nutné se příležitosti silně chopit a já věřím, že sociální práce, které je využívání příležitosti vlastní z její podstaty, to jako obor dokáže.

Co dodat? Jedině snad to, že na ministerstvu práce a sociálních věcí Vám budeme naslouchat a společně s Vámi hledat ty nejlepší způsoby, jak sociální práci vytvořit standardní podmínky.

**Mgr. Martin Žárský,**

ředitel odboru sociálních služeb MPSV ČR

## Kdo je sociální pracovník a proč by měl být vzdělaný

Při pohledu na dnešní lidskou společnost a srovnání s tím, jak vypadala před sto či dvěma sty roky, mimo jiné naprosto jasně spatříme, jak se za tuto dobu vztahové předivo mezi lidmi zjemnilo, ale zároveň i složitě zapletlo samo do sebe. Zatímco ještě v osmnáctém století mohl jednotlivý člověk velmi spolehlivě odhadnout možný průběh svého života podle životů svých předků, dnešní člověk tak již udělat nemůže, protože další vývoj svého života určuje prakticky každým svým rozhodnutím. Moderní člověk marně hledá pevné, historii vyzkoušené, strukturované zákonitosti společnosti, o které by se ve svém životě mohl opřít. Nalézá jen množství křížovatek, kde odpovědnost rozhodnutí padá pouze na něj.

Pokud v minulosti vznikla nepříznivá sociální situace, pak ji ve většině případů řešila rodina či blízká komunita. Jen pro ty nejtěžší případy existovaly instituce, zejména církevní, které nepřízeň života charitativně řešily. Člen společenství tak vedle svých pracovních a osobních rolí v sobě měl i roli, kterou by bylo možné označit za interního sociálního pracovníka. Velmi zjednodušeně řečeno, vývojem společnosti se tato část externalizovala a stala se z ní, tak jako i u jiných oblastí lidské činnosti, samostatná lidská profese – sociální pracovník. Samotný název profese je v tomto textu používán v mužském tvaru, bez ohledu na to, zda profesi vykonává muž či žena, nebo na skutečnost, že tuto profesi vykonávají v České republice více ženy než muži.

Profese sociálního pracovníka vznikla jako reakce na potřebu řešit nové nepříznivé sociální situace, které způsobují problémy nejen jednotlivci, ale také celé společnosti. Staré mechanismy tyto problémy již nedokáží účinně vyřešit. Sociální pracovník tak vstupuje do boje za zlepšení lidské společnosti prostřednictvím práce s jednotlivcem, skupinou lidí či celou komunitou. Sociálního pracovníka charakterizuje jeho společenský úkol: Patří sem zejména úkol přispívat ke zlepšení narušených sociálních vztahů v přirozeném prostředí, učit jednotlivce správným životním postojům a chování, pomáhat člověku ke svobodnému životu v demokratické a svobodné lidské společnosti. Sociálního pracovníka bychom mohli označit za pojivo společnosti. Nejedná se v žádném případě o nadsázku. Sociální pracovníci, mají-



Mgr. Petr Hanuš

-li naplnit své poslání, musí spojit nejen své klienty zpět s komunitou, ale v rámci řešení sociálních problémů musí spojovat ostatní odborníky do multidisciplinárních týmů. Tato praxe již několik let úspěšně probíhá v mnoha oblastech, kde je uplatňována sociální práce. Sociální pracovníci vedle své odborné činnosti zabezpečují komunikaci v rámci odborného multidisciplinárního týmu. Pro posuzování úspěšnosti činnosti sociálního pracovníka není rozhodující, kdo odborný tým vede, ale zda je funkční. Problematické zde ovšem může být přetrvávání nepochopení této role koordinátora ze strany ostatních profesí, které si koordinaci pletou

se sekretářskou a administrativní prací. Sociální pracovník v žádném případě není lepší sekretářka či administrativní pracovnice.

K tomu, aby sociální pracovník mohl naplnit své poslání, musí objekt svého působení dostatečně pochopit a mít k dispozici potřebné dovednosti a nástroje. Proto je velmi důležitá příprava budoucích sociálních pracovníků. Přípravu ztěžují neustále probíhající změny ve společnosti a jejich akcelerace. Přibývá sociálních problémů a jejich řešení vyžaduje další a další znalosti a dovednosti. V rámci sociální politiky státu jsou posilovány nástroje na řešení těchto sociálních situací, tedy nástroje, které mají užívat především sociální pracovníci. Budou je ale umět řádně použít?

Profese sociálního pracovníka byla v Česku, respektive Československu v posledních padesáti letech zásadně poškozena. Vývoj oboru byl po únoru 1948 přerušen a po obnovení sociální práce držen na úrovni středního školství. Neexistence vysokoškolského vzdělání a degradace sociální práce na administrativní znemožnila dostatečnou přípravu sociálních pracovníků na nástrahy dnešní doby. Ještě několik let po listopadu 1989 převládala na některých školách ve vzdělání budoucích sociálních pracovníků administrativa nad vlastní metodologií sociální práce, i přes snahu mnohých pedagogů situaci změnit. Sociální pracovník byl připravován na dobu, která právě minula. Tato situace se již naštěstí změnila. Vzdělávání sociálních pracovníků převzaly vyšší odborné a vysoké školy. Vlastní sociální práce se dále specializuje. Rozvíjí se i vědecká činnost. Nové požadavky na odbornost sociálních pracovníků se odrazily také v nové legislativě. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, upravuje v části osm předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka. Tato úprava již v § 110 cit. zákona vyžaduje, aby sociální pracovník měl vyšší odborné či vysokoškolské vzdělání. Pro pra-

covníky, kteří vykonávali činnost sociálního pracovníka ke dni účinnosti zákona, zákon stanovuje sedm let na doplnění. Pro absolventy středního sociálně právního oboru je stanovena lhůta ještě o tři roky delší. Sociální pracovníci, kteří k 1. 1. 2007 dosáhli věku 50 let, jsou již považováni za kvalifikované bez ohledu na dosažené vzdělání. Tato úprava vyvolala mezi sociálními pracovníky rozporuplné reakce. Zejména ti, kteří musí vystudovat vyšší či vysokou školu, se odkazují na svá studia sociálně právních nástaveb a argumentují zejména tím, že nynější vyšší odborné školy jsou vlastně stejné, jen o rok delší. To ale není pravda. Složení studijních plánů je naprosto odlišné od toho, co mohl studovat sociální pracovník do první poloviny 90. let minulého století. Pokud nové sociální zákony dávají nové možnosti práce s klientem či uživatelem, pokud se objevují nové sociální problémy a pokud se staré problémy objevují v nových podobách, pak musí sociální pracovníci jít znovu do přípravy na tento nekončící boj. Je možné pochopit obavy z dalšího studia, navíc při zaměstnání a ve věku, který ke škole standardně nepatří, nelze ale z tohoto požadavku slevit. Povinnost vzdělávání totiž neskončila ani pro ty, kteří stanovené kvalifikační požadavky splní. Všichni se budou muset zapojit do dalšího vzdělávání, které bude trvat až do odchodu do důchodu, u někoho možná i za něj. Obecně považují za dobré přijmout další studium jako výzvu. Současná společnost bude vzdělané sociální pracovníky jistě potřebovat a je velká pravděpodobnost, že erudované sociální pracovníky časem i lépe ocení, nejen finančně.

**Mgr. Petr Hanuš,**

odbor sociálních služeb

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

#### **Použitá literatura:**

TOKÁROVÁ, A., et al. **Sociálna práca**. Prešov: Akcent Print – Pavol Šidenský, 2003.

**Barbora Osvaldová: Česká média a feminismus, Libri/SLON, Praha, 2004.**

Otázkou médií, mediální prezentace žen či otázkou feminismu se Barbora Osvaldová, vedoucí katedry žurnalistiky na FSV UK, zabývá ve více svých publikacích. Zmíněná témata pak propojuje právě v předkládané monografii.

Osvaldová si klade za cíl zpracovat reflexe feminismu v českých médiích. Konkrétně však autorka z pochopitelných důvodů redukuje svůj zájem na jednu mediální oblast – psaná média. Postihnout i sféru rozhlasu a televize by byl pro jednu monografii úkol příliš obsáhlý. V oblasti psané žurnalistiky se pak vedle klasických médií zaměřuje i na internet. Analyzuje texty publikované v období od roku 1990 do roku 2001.

Rada témat, která se v médiích běžně objevují, souvisí úzce s otázkami, které si klade feminismus (například postavení žen na trhu práce, násilí v rodině, prostituce, interrupce atd.). Všechny tyto materiály však nemohly být z důvodu své obsáhlosti předmětem analýzy, a proto autorka sahá k tematické redukci: předmětem zájmu se staly „materiály, které se přímo dotýkaly feminismu jako teorie a myšlenkového směru, včetně používání tohoto pojmu“ (str. 13).

Již v úvodu autorka předznamenává rozporuplnost vnímání feminismu jak českou laickou i odbornou veřejností, tak i žurnalisty (či externími dopisovateli). Přítomnost feminismu a feministických témat v českém kontextu stále vnímáme jako americký, případně západoevropský implantát, přestože bývá řada s feminismem spojených témat v české veřejné diskusi přítomna. Tato souvislost s feminismem je však, jak uvádí autorka, neuvědomělá či přímo potlačovaná. Ironizující a ambivalentní vztah k feminismu a k tomu, co představuje – nebo lépe by bylo říci, co představuje v českých podmínkách, ozřejmuje analýza mediálních materiálů za celé sledované období.

Všeobecná neznalost vývoje a kořenů feminismu na straně české veřejnosti byla důvodem k zařazení kapitol o historii feminismu v první části knihy. První kapitoly tedy mapují vznik a vývoj emancipačního a později feministického hnutí v našem prostředí a v prostředí euroamerickém. Osvaldová čtenáře seznamuje s feministickými teoriemi, poukazuje na některé významné české i zahraniční představitelky a představitele. Přibližuje čtenáři jednotlivé vlny

feminismu, jejich cíle, úspěchy a neúspěchy. Seznamuje nás s relativně příznivým vývojem feministického hnutí v českém prostředí, přerušeným druhou světovou válkou a poté deformovaným v období komunismu. Pochopíme-li tento historický kontext, jsou pak lépe pochopitelné i odmítavé postoje k feminismu a jeho vnímání v českém prostředí po roce 1990 jako čehosi nepatřičného, vnucovaného či dokonce přežitého.

V další části knihy již autorka zachycuje specifický vývoj vztahu českých médií k feminismu a feministickým tématům po roce 1990. Ke svým závěrům dochází za pomoci analýzy mediálních sdělení a mediální prezentace feminismu především v českých denících a časopisech. Zde postrádám podrobnější popis metody analýzy, není jasné, do jaké míry je analýza vyčerpávající. Autorka se zaměřuje na oblast zpravodajství i publicistiky. Vedle standardních českých deníků a časopisů sleduje mediální zachycení feministických témat i v tzv. ženských časopisech, odborných časopisech a na internetu. Internet se jí zdá jako médium feminismu velmi přístupné.

V dalších dvou částech se dozvídáme více o vlivu médií obecně, Osvaldová seznamuje s některými mediálními teoriemi, které aplikuje na téma feminismu v českých tištěných médiích. Vyzdvihuje roli médií jako *opinion leaderů*: způsob prezentace feminismu v médiích, jaké jeho projevy jsou medializovány (zda například jen jeho extrémní, okrajové polohy, či zda o feminismu referuje seriózně) a jaké jsou naopak přehlíženy (ať již vědomě či ne), pak výrazně přispívá ke vnímání tohoto fenoménu veřejností.

Nepochybně zajímavou součástí knihy činí přílohy, které nabízejí například chronologický přehled zpravodajství Československé, později České tiskové kanceláře o ženské otázce a feminismu (od roku 1988 do roku 2001), či přetištění některých textů publikovaných v Respektu na počátku 90. let. Nechybí ani malý slovník pojmů.

Celkově působí analýza mediálních sdělení vyváženě – nestraní ani zastáncům, ani kritikům feminismu. Pro nezasevěného či málo zasvěceného čtenáře může být kniha vedle vlastních zjištění analýzy přínosná i stručným a čtivým historickým exkurzem do vývoje feministického hnutí v zahraničí i v českém prostředí. Ten pak čtenáři dovoluje citlivější náhled na předmět analýzy.

**Helena Bartáková**

**Eva Šimková: Management a marketing v praxi neziskových organizací, Gaudeamus, Hradec Králové, 2006.**

Eva Šimková, odborná asistentka katedry sociální patologie a sociologie PdF Univerzity Hradec Králové, je autorkou druhého vydání učebního textu s názvem „Management a marketing v praxi neziskových organizací“. Publikace má charakter základní učebnice a podává systematický přehled hlavní manažerské a marketingové problematiky aplikované do podmínek neziskových organizací.

Aktuálnost hodnocené publikace souvisí s potřebou informací týkajících se problematiky neziskových organizací. Potřeba informací narůstá úměrně s počtem občanů zapojených do činností neziskových organizací a současně i s počtem zákazníků, klientů a spotřebitelů, kteří využívají statky a služby produkované těmito organizacemi. Publikace je určena zejména studentům a absolventům studijního oboru sociální pedagogiky. Text může samozřejmě posloužit i pracovníkům praxe. Dále i těm, kteří projevují zájem o činnost neziskových organizací z důvodu využívání jejich služeb, případně z důvodu podpory či zapojení se do práce v neziskových organizacích ať již formou členství nebo dobrovolné práce. S tímto jejím charakterem souvisí i určitá zjednodušení výkladu. Při popisu se vychází z podnikové sféry (tj. z tržního či ziskového sektoru), ve které jsou základní principy a zásady managementu a marketingu do určité míry obdobné a použitelné i pro sféru neziskovou. Jako přínosné vidím, že teoretické aspekty dané problematiky se snaží autorka prolínat s příklady z praxe.

Celou práci Šimková vnitřně strukturovala do dvanácti logicky uspořádaných kapitol. První dvě kapitoly vymezují neziskové organizace a objasňují podstatu jejich činnosti, charakterizují sociální služby a dále i jednotlivé komponenty samotného procesu poskytování sociálních služeb s uvedením konkrétních příkladů. Další text se zaměřuje na problematiku soudobého pojetí managementu a marketingu, jakož i na některé specifické rysy aplikace manažerských a marketingových přístupů v neziskovém sektoru včetně významné oblasti komunikace, etiky v řízení a risk managementu. Autorka charakterizuje management jako proces,

tedy vychází ze vztahu k používání jednotlivých manažerských funkcí – plánování, organizování, personálního zajištění, vedení a motivování lidí včetně kontroly. Vlastní textovou část doplňuje osm příloh zaměřených na následující problematiku: 1. Typologie sociálních služeb. 2. PESTE analýza. 3. Porterův model. 4. SWOT analýza. 5. Typologie strategií. 6. Přehled rizik organizací. 7. Opatření k redukci rizika. 8. Etika sociální práce.

Publikaci zakončuje dvanáctá kapitola nastiňující určité zásady formulování strategických záměrů a strategických projektů. Vzhledem ke skutečnosti, že tato problematika bude nesporně i v blízké budoucnosti patřit k vysoce aktuálním, doporučil bych autorce – v případě dalšího rozšířeného vydání – ještě více koncentrovat její úsilí na rozpracování otázek souvisejících s vytvářením strategických záměrů a strategických projektů aplikovaných do neziskové sféry.

Vzhledem k předpokládanému okruhu čtenářů oceňuji mimo jiné dobré metodické zpracování publikace, každou kapitolu uvádějí klíčová slova, stručně charakterizovaná v závěrečném shrnutí kapitoly. Po prostudování jednotlivých tematických okruhů si lze úroveň získaných znalostí ověřit kontrolními otázkami. Zkušební otázka a úkol vztahující se ke každé kapitole slouží k prověření schopností aplikovat prostudovanou látku na konkrétní podmínky praxe. V závěru publikace autorka uvádí jednotlivá témata seminárních prací a zkušební otázky. K celkovému prověření znalostí z dané problematiky může sloužit selftest.

Mohu konstatovat, že autorka svou publikací přispěla k obohacení knižního trhu a k rozšíření vědomostí studentů i dalších zájemců o základní odborné znalosti, v současné době nezbytné k řízení neziskových organizací.

**Pavel Sychrovský**

**Hartmut Karsten: Ženy – muži. Genderové role, jejich původ a vývoj. Portál, Praha, 2006.**

Autor knihy *Ženy – muži. Genderové role, jejich původ a vývoj* Hartmut Karsten se zaměřuje na problematiku genderově specifické socializace a z ní plynoucího vlivu genderově specifických rolí na individuální životy lidí. Obecně se

Karsten ve své knize snaží zpochybnit tvrzení některých vědců o přirozenosti rozdílů ve společenských normách pro muže a ženy, které jsou dodnes velmi často chápány jako důsledek biologických rozdílů mezi pohlavími. Autor toto vysvětlení považuje za nesmyslné a naopak se přiklání k významu sociálního prostředí a kulturních norem, které vedou k pohlavně specifické socializaci. Ta pak od samotného dětství předurčuje ženy a muže k rozdílným rolím, což vzhledem k obsahu rolí vede spíše ke znevýhodnění žen než mužů. Všímá si vlivu pohlavních rolí na život jedince doslova podél celého životního cyklu – od prenatálního období až po smrt. Stranou nezůstávají ani odkazy na vlivy biologické a psychologické.

V první kapitole knihy jsou zachyceny především biologické kořeny vývoje jedinců. Dozvídáme se o rozdílech v biologickém a hormonálním vývoji k mužskému nebo ženskému pohlaví, o pohlavní specializaci mozkových hemisfér, o vývojových odchylkách hormonálně narušených jedinců a dopadech vývoje na pohlavní identitu a na postoje osob. Karsten se zde přiklání k rozlišení na pohlaví biologické, sociální a psychické. Poukazuje na silný vliv sociálních stereotypů pohlavních rolí, z nichž vyplývají očekávání vůči mužským a ženským jedincům následně výrazně ovlivňující jejich chování v konkrétních sociálních situacích. Klade si i otázku o genetické zakódovanosti pohlavních rozdílů.

Další kapitola je věnována psychologickým teoriím pohlavní rozdílnosti. Dozvídáme se řadu údajů z psychologických výzkumů vývoje malých dětí a vlivu rodičů, vrstevníků, školy či dalších osob na vývoj dětí. Autor zde předkládá řadu psychologických teorií (teorii utvzování, imitační teorii, identifikační teorii a kognitivní teorii), které vzájemně konfrontuje, poukazuje na jejich limity a zároveň obohacuje o novější poznatky.

Třetí kapitola již přistupuje k objasňování vlivu sociálního prostředí, norem a očekávání (reprezentovaných především rodiči) na novorozence a malé děti. Autor se obsáhleji věnuje fázím vývoje subjektivního pohlaví u dětí. Zabývá se odlišnostmi v chování rodičů k dětem mužského a ženského pohlaví, což v následující kapitole obohacuje o zobrazení rozdílného za-

cházení s chlapci a děvčaty v mateřských školách a o poukázání na stereotypní zobrazování pohlavních rolí v médiích či knížkách pro děti. Především v dětských knihách a televizních pořadech zůstává šablonovitě a stereotypní zobrazení mužů a žen (chlapců a dívek) stále výrazně přítomno a prakticky nereaguje na reálné proměny v rolích mužů a žen v dnešní společnosti. Obecně se zdá, že přes narůstající různorodost rolí mužů a žen (odklánějící se postupně od výhradně tradiční dělby rolí) je výchova k pohlavním rolím děvčátek a chlapců stále poměrně rigidní. I v „emancipovaných“ párech jsou pohlavně specifické role a pohlavně specifická výchova stále patrné.

Následující kapitoly sledují z genderově specifického hlediska období puberty, mládí a období rané (20–39 let), střední (40–65 let) a pozdní (nad 65 let) dospělosti. Karsten poukazuje na rozdílné vývojové úkoly mužů a žen odvozené od společenských očekávání, které jsou v tomto věku (zejména od rané dospělosti) již pevně zabudovány do pohlavní identity jedinců. Rozdílné úkoly a rozdílná očekávání mužů a žen mohou vést ke krizím v partnerských vztazích, zejména pokud dochází ke kumulaci různých rolí v určitých obdobích života (například přechod k rodičovství).

Knihy je postavena na řadě výzkumných poznatků, které jsou bohatší, především pokud se jedná o mladší vývojová stadia v životě jednotlivců. Jak podotýká sám autor, pozdější vývojová stadia z hlediska pohlavních rozdílů mezi muži a ženami nebyla dosud výzkumem dostatečně pokryta. Za určitý nedostatek považují předkládání někdy velmi starých výzkumů (20 i 30 let), které s dnešní realitou mohou mít již jen pramálo společného. Nechybějí však ani novější data.

Fakt, že si kniha klade za cíl pohlédnout na celý život člověka z úhlu pohledu pohlavně specifických rolí, je nepochybně jejím kladem a dělá ji tematicky přitažlivou. Na druhé straně je však i její nevýhodou. Dochází totiž v některých oblastech k nevyhnutelné redukci informací a povrchnosti sdělení. Autor otevírá celou řadu důležitých, výzkumně zajímavých témat, není však možno (při tak širokém záběru) věnovat jim patřičnou pozornost. Karsten při vysvětlování rozdílů mezi muži a ženami poukazuje

především na dominantní vliv genderově specifické socializace, což působí v některých případech zjednodušujícím dojmem, i přes nepochybný vliv tohoto faktoru. Mnohdy je nasnadě, že může jít spíše o komplex důvodů a příčin a pohlavně specifická socializace není jediným možným vysvětlením.

Kniha je napsána velmi přístupným jazykem a pro čtenáře přináší řadu podnětů k zamyšlení a k reflexi (i svého) každodenního života.

**Helena Bartáková**

**Austin Harrington a kol.: Moderní sociální teorie. Portál, Praha, 2006.**

Knihu Moderní sociální teorie vytvořil autor ve spolupráci s dalšími autory, především sociology. I tato skutečnost předurčuje zaměření knihy na sociologické a filozofické otázky vývoje moderní a postmoderní společnosti. Po úvodní kapitole, v níž se Harrington věnuje problematice vymezení základních pojmů, jako je sociální věda, sociální teorie či metodologie sociálního výzkumu, se autoři věnují všem hlavním sociologickým teoriím a sociálně-vědním koncepcím vysvětlujícím vývoj společnosti. V jednotlivých kapitolách tak autoři analyzují teorie autorů, jako byli Marx, Durkheim, Weber či Simmel. V dalších kapitolách pak teorie funkcionalismu, interakcionismu, historické sociologie, západního marxismu, psychoanalýzy, strukturalismu, feminismu či postmodernismu.

První kapitola knihy je věnována pohledu klasické sociální teorie na otázku modernity a tradice a sociálním teoriím 19. stol., tj. utilitarismu, pozitivismu atd.

V druhé kapitole se autoři A. Palumbo a A. Scott zamýšlejí nad dalšími klasickými sociálními teoriemi 2. poloviny 19. stol. a jejich nejvýznamnějšími představiteli, jimiž byli Marx, Hegel, Feuerbach či Durkheim.

Třetí kapitola uzavírá tematický okruh klasických sociálních teorií a G. Poggi se zde věnuje především Weberově koncepci interpretativní sociologie, jeho chápání náboženství a modernity, ale také Simmelově sociologii forem.

Kapitolu čtvrtou věnoval její autor, J. Holmwood, teorii funkcionalismu a jeho představitelům – Mertonovi, Parsonsovi atd.

V kapitole páté se W. Outhwaite obrací k tématu interpretativismu a interakcionismu, spojených mimo jiné i s fenomenologií, symbolickým interakcionismem a etnometodologií.

Šestá kapitola D. Smithe rozebírá vznik, podobu a vliv americké i evropské historické sociologie, mimo jiné i v souvislosti se vzestupem národních států v Evropě.

Sedmá kapitola s názvem Západní marxismus D. Kellnera se věnuje rozvoji marxistické sociální teorie až do 70. let 20. stol. pod vlivem Lukáče, Blocha či Halla.

Osmou kapitolu připsal její autor A. Elliot tématu psychoanalýzy, a to jak klasické – „Freudovy“, tak i jejím posunům směrem ke strukturalismu a feminismu.

Kapitola devátá S. Ashendenové probírá otázky strukturalismu a poststrukturalismu, především v zastoupení jejich představitelů Saussura, Lévi-Strausse a Foucaulta.

V kapitole desáté se A. King zaobírá Giddensovou teorií strukturace, Bourdieuvou teorií reflexivní sociologie a Bashakarovou a Archerové realistickou sociální teorií.

Jedenáctá kapitola L. Adkinsové byla vymezena pro teorie feminismu a hlavních gender otázek.

Následující dvě kapitoly autorů B. Smarta a G. Delantyho pak představují postmodernitu jako obecný sociálně vědní pojem, tak jako teorie v pojetí Lyotarda, Baumana, Habermase, Luhmanna atd.

A konečně poslední, čtrnáctá kapitola R. Holtova se věnuje tématu globalizace, právní, politické i kulturní.

Rozebírat na tomto místě podrobněji obsah knihy by znamenalo v podstatě převyprávět jednotlivé kapitoly. Zde se tedy omezím pouze na konstatování, že kniha představuje velmi kvalitní úvod do otázek moderní sociologie, respektive do problematiky sociálního vývoje v posledních stoletích. Je možné ji doporučit nejen jako zajímavou monografii, ale také jako kvalitní učebnici, kterou využijí nejen studenti sociologie, ale i dalších sociálních věd. V tomto směru mohou čtenáři knihy uvítat i glosář základních odborných výrazů z oblasti sociálních věd a přílohu se základními biografickými údaji autorů a teoretiků zmiňovaných v textu knihy.

**Jana Čechová**